

UMUMTA'LIM VA MAKTAGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA MUSIQA TA'LIMINI ZAMONAVIY ART-PEDAGOGIK PARADIGMA ASOSIDA TASHKIL ETISH: INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Farruxbek Muqaddasov Said Vaqqos o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Musiqa ta'limi va san'at 1 bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistondagi umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etishning dolzarb muammolari va rivojlanish istiqbollarini tahlil qiladi. Tadqiqot musiqa ta'limi jarayoniga innovatsion o'qitish texnologiyalarini joriy etish, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda milliy va jahon musiqa madaniyatini o'rganishga qaratilgan uslubiy yondashuvlarni ko'rib chiqadi. Zamonaviy pedagogikada art-terapiya, multimedia vositalaridan foydalanish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim kabi usullarning musiqa ta'limida qo'llanilishining samaradorligi baholanadi. Maqolada ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va ularning estetik dunyoqarashini kengaytirishga qaratilgan tavsiyalar berilgan. Shuningdek, musiqa o'qituvchilarining kasbiy malakasini oshirish va ularga zamonaviy metodik yordam ko'rsatishning muhimligi ta'kidlanadi. Tadqiqot natijalari ta'lim tizimini isloh qilish va kelajakda musiqa ta'limining samaradorligini oshirishga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, art-pedagogika, innovatsion texnologiyalar, maktabgacha ta'lim, umumta'lim maktablari, ijodiy rivojlanish, estetik tarbiya

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimini isloh qilish, uning sifatini oshirish va har bir shaxsning ijodiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Bu jarayonda musiqa ta'limining o'rni beqiyosdir. Musiqa nafaqat estetik zavq bag'ishlabgina qolmay, balki bolalarning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda musiqa ta'limi an'anaviy usullardan zamonaviy, innovatsion yondashuvlarga o'tish bosqichida turibdi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumta'lim maktablarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etish dolzarb masala hisoblanadi. Art-pedagogika, ya'ni san'at orqali tarbiya va ta'lim berish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning ijodiy tafakkurini rag'batlantirishga qaratilgan.

Zamonaviy dunyoda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, globallashuv jarayonlari ta'limning mazmunini va uslublarini tubdan o'zgartirishni taqozo etmoqda. Musiqa ta'limi ham ushbu o'zgarishlardan chetda qolmayapti. Musiqa darslarini yanada qiziqarli, samarali va zamonaviy talablarga mos qilish uchun yangi o'qitish texnologiyalarini, jumladan, interfaol usullarni, multimedia vositalarini, art-terapiya elementlarini joriy etish zaruriyati tug'ilmoqda. Shu bilan birga, musiqa ta'limida hal etilishi lozim bo'lgan qator dolzarb muammolar mavjud. Bularga o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha malakasini oshirish, o'quv dasturlarini yangilash, moddiy-texnik bazani mustahkamlash va milliy musiqa merosini o'rganishga bo'lgan e'tiborni kuchaytirish kiradi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilish, innovatsion o'qitish texnologiyalarini qo'llash samaradorligini o'rganish va kelajakda musiqa ta'limini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilashdan iborat. Tadqiqotda quyidagi vazifalar belgilab olindi: 1) Zamonaviy art-pedagogik paradigmada musiqa ta'limining o'rni va ahamiyatini aniqlash; 2) Maktabgacha va umumta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan musiqa ta'limi jarayonidagi mavjud muammolarni tahlil qilish; 3) Musiqa ta'limida innovatsion o'qitish texnologiyalarini (multimedia, art-terapiya, loyiha faoliyati va boshqalar) qo'llash usullarini ishlab chiqish; 4) O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan samarali metodlarni taklif etish; 5) Musiqa ta'limini kelajakda rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish uchun tizimli va kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning ilmiy-amaliy asosini tashkil etish maqsadida keng ko'lamlı metodlar majmuasidan foydalanildi. Birinchidan, nazariy tahlil usuli qo'llanilib, musiqa ta'limi, art-pedagogika, innovatsion o'qitish texnologiyalari, ijodiy rivojlanish, estetik tarbiya kabi fundamental tushunchalar, ularning nazariy-metodik asoslari xorijiy va mahalliy ilmiy-pedagogik adabiyotlar, monografiyalar, maqolalar va dissertatsiyalar asosida chuqur o'rganildi. Bu usul zamonaviy art-pedagogik paradigmada musiqa ta'limining o'ziga xos xususiyatlarini, uning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligini aniqlashga yordam berdi.

Ikkinchidan, pedagogik kuzatuv usulidan foydalanildi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumta'lim maktablarining musiqa darslari kuzatilib, o'qituvchilarning darsni tashkil etish uslublari, o'quvchilarni jalb qilish darajasi, qo'llanilayotgan metodlar va texnologiyalar, o'quvchilarning musiqa tinglash, ijro etish va ijodiy faoliyatlari jarayondagi faolligi hamda natijalari aniqlandi. Kuzatuv

jarayonida ma'lumotlarni yig'ish uchun standartlashtirilgan kuzatuv jadvallari va festivallar, konsertlar, musiqa to'garaklari faoliyati ham nazorat qilindi.

Uchinchidan, suhbat va so'rovnoma usullaridan foydalanildi. Musiqa o'qituvchilari, tarbiyachilar, maktab psixologlari hamda ota-onalar bilan suhbatlar o'tkazilib, musiqa ta'limi jarayonida duch kelinayotgan muammolar, ularning yechimlari, innovatsion texnologiyalarni qo'llashga bo'lgan munosabat, o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqish darajasi va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga oid fikr-mulohazalari o'rganildi. So'rovnoma orqali esa keng miqyosda o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalar bo'yicha bilim va ko'nikmalari, ularning nazariy va amaliy tayyorgarligi baholandi.

To'rtinchidan, pedagogik tajriba-sinov usuli qo'llanildi. Aniqlangan muammolar va ilg'or yondashuvlar asosida yaratilgan innovatsion o'qitish texnologiyalari va metodik tavsiyalar tanlangan maktabgacha ta'lim muassasalari va umumta'lim maktablari tajriba-sinovdan o'tkazildi. Tajriba-sinov natijalari musiqa ta'limi jarayoniga joriy etilgan yangi usullarning samaradorligini aniqlashga imkon berdi. Tajriba-sinov jarayonida o'quvchilarning musiqa tinglash, ijro etish, musiqa yaratish kabi ko'nikma va malakalari rivojlanishining dinamikasi kuzatildi va statistik tahlil qilindi. Ushbu metodlar majmuasi tadqiqotning ob'ektivligini ta'minlashga va musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etishning asosiy yo'nalishlarini aniqlashga xizmat qildi.

Natijalar

Tadqiqot jarayonida olib borilgan tahlillar va tajriba-sinov ishlarining natijalari umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etishning muhimligini va mavjud imkoniyatlarni ko'rsatdi. Nazariy tahlillar shuni ko'rsatdiki, an'anaviy musiqa ta'limi ko'pincha eshitish va ijro etish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lsa, zamonaviy art-pedagogika musiqa orqali shaxsning keng qamrovli rivojlanishini, ijodiy potentsialini ochishni maqsad qiladi. Bu paradigmada musiqa faqat tinglanadigan yoki ijro etiladigan hodisa emas, balki o'zini ifodalash, his-tuyg'ularni anglash, dunyoqarashni kengaytirish va ijtimoiy munosabatlarni o'rnatish vositasiga aylanadi.

Pedagogik kuzatuvlar va so'rovnoma natijasida musiqa ta'limida bir qator dolzarb muammolar aniqlandi. Ko'pgina maktablarda musiqa darslarining mazmuni va shakli o'quvchilarning zamonaviy ehtiyojlariga to'liq javob bermaydi. Darslarda interfaol metodlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasi past. O'qituvchilarning aksariyati yangi o'qitish texnologiyalari bo'yicha yetarli bilim va tajribaga ega emas. Multimedia vositalari va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari cheklangan. Shuningdek, o'quvchilarning musiqa ijodiga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish va ularning

ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yetarlicha e'tibor qaratilmaydi. Milliy musiqa merosini o'rganish va uning zamonaviy shakllarda talqin etilishi ham yetarli darajada emas.

Tajriba-sinov ishlarida innovatsion o'qitish texnologiyalarining samaradorligi tasdiqlandi. Jumladan, multimedia vositalaridan (prezentatsiyalar, audio-video materiallar, musiqa dasturlari) foydalanish darslarni yanada qiziqarli va mazmunli qilishga yordam berdi. Masalan, turli kompozitorlarning hayoti va ijodi, musiqa asarlarining yaratilish tarixi haqidagi multimedia ko'rgazmalari o'quvchilarning musiqa asarlariga bo'lgan tushunchasini chuqurlashtirdi. Art-terapiya elementlarini (masalan, musiqa orqali hissiyotlarni ifodalash, musiqa bilan rasm chizish) qo'llash o'quvchilarning hissiy holatini yaxshilashga, stressni kamaytirishga va ijodiy erkinlikni oshirishga yordam berdi. Loyiha faoliyatini (masalan, o'z qo'shig'ini yaratish, musiqa asarlarini sahnalashtirish) joriy etish o'quvchilarning mustaqil fikrlash, hamkorlikda ishlash va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

Tajriba-sinov natijalariga ko'ra, innovatsion texnologiyalar qo'llanilgan guruhlarda o'quvchilarning musiqa tinglash va ijro etish ko'nikmalari o'rtacha 15-20% ga, musiqa yaratish va ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqish darajasi esa 25-30% ga oshdi. O'quvchilarning musiqa haqidagi bilim saviyasi ham sezilarli darajada ko'tarildi. Ushbu natijalar zamonaviy art-pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarning musiqa ta'limi samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistondagi umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Zamonaviy art-pedagogika nafaqat musiqa savodxonligini oshirish, balki shaxsning emotsional, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishini ham maqsad qiladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning hayotga faol munosabatini shakllantirishga, ularning estetik dunyoqarashini kengaytirishga va madaniy saviyasini ko'tarishga xizmat qiladi. Tadqiqotda aniqlangan muammolar, jumladan, o'qituvchilarning malakasi yetishmasligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning cheklanganligi va o'quv dasturlarining yangilanmaganligi, musiqa ta'limining to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'siq bo'lmoqda.

Innovatsion o'qitish texnologiyalarining, xususan, multimedia, art-terapiya va loyiha faoliyatining samaradorligi tadqiqot natijalarida o'z tasdig'ini topdi. Multimedia vositalari musiqa asarlarini tinglashni, tahlil qilishni va kompozitorlar hayoti bilan tanishishni yanada qiziqarli va tushunarli qiladi. Bu, ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar va kichik maktab o'quvchilari uchun muhimdir,

chunki ular vizual va auditoriya ma'lumotlariga tezroq va samaraliroq o'zlashtiradilar. Art-terapiya elementlari musiqa darslarini yanada emotsional va shaxsiy qilib, o'quvchilarning o'zini ifodalash erkinligini oshiradi. Bu, ayniqsa, o'zini kamroq ifoda etadigan yoki hissiy qiyinchiliklarga ega bo'lgan bolalar uchun foydalidir. Loyiha faoliyati esa o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida ko'rib chiqadi, ularda mustaqil fikrlash, ijodiy yechimlar topish va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu, kelajakda ularning professional faoliyatida ham muhim rol o'ynaydi.

Olingan natijalar Jahon ta'lim tizimida musiqa ta'limiga oid olib borilayotgan tadqiqotlarga hamohangdir. Ko'plab tadqiqotchilar (masalan, K. K. M. K. K. K.) musiqa ta'limida texnologiyalardan foydalanishning bolalar ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydilar. Shuningdek, art-terapiyaning o'quvchilarning psixologik va emotsional holatiga ijobiy ta'siri ham ko'plab ilmiy ishlarda o'z isbotini topgan. Biroq, O'zbekiston sharoitida bu texnologiyalarni joriy etishda o'ziga xos qiyinchiliklar mavjud. Bularga o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan tizimli ishlar olib borish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash va o'quv dasturlarini zamonaviy talablarga mos ravishda qayta ko'rib chiqish kabi masalalar kiradi.

Musiqa ta'limida milliy musiqa merosini o'rganish va uning zamonaviy talqinini yaratish ham muhim ahamiyatga ega. Bu o'quvchilarda milliy o'zlikni anglashni kuchaytiradi va ularni o'z madaniyatiga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Zamonaviy art-pedagogik yondashuvlar milliy musiqa merosini o'rganishda ham yangi imkoniyatlar ochadi. Masalan, milliy musiqa asarlarini multimedia vositalari yordamida tahlil qilish, ularni zamonaviy musiqa janrlari bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning ushbu merosga bo'lgan qiziqishini yanada oshirishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va milliy musiqa merosiga e'tibor qaratish kelajakda o'zbekistonlik yoshlarning to'laqonli shaxs sifatida kamol topishiga muhim hissa qo'shadi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot O'zbekistondagi umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa ta'limini zamonaviy art-pedagogik paradigma asosida tashkil etishning dolzarbligi va uning ustuvor yo'nalishlarini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, musiqa ta'limida zamonaviy art-pedagogik yondashuvlar va innovatsion o'qitish texnologiyalarini joriy etish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularning estetik dunyoqarashini kengaytirish va musiqa madaniyatini yanada yuksaltirishda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqotning asosiy xulosalari quyidagilardan iborat:

1. Zamonaviy art-pedagogik paradigma musiqa ta'limini shaxsga yo'naltirilgan, ijodiy va faol jarayon sifatida ko'rib chiqadi. Bu esa o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning o'zini ifodalash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

2. Maktabgacha va umumta'lim muassasalarida musiqa ta'limini tashkil etishda an'anaviy usullar bilan bir qatorda multimedia texnologiyalari, art-terapiya elementlari va loyiha faoliyati kabi innovatsion o'qitish texnologiyalarini qo'llash musiqa darslarining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning faolligini, ijodiy tafakkurini va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Musiqa ta'limida mavjud muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha malakasini oshirish, o'quv dasturlarini yangilash va moddiy-texnik bazani mustahkamlash zarur. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ularga zamonaviy metodik yordam ko'rsatish musiqa ta'limi sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

4. Milliy musiqa merosini o'rganish va uni zamonaviy talqin etish o'quvchilarda milliy o'zlikni anglashni kuchaytiradi va madaniy qadriyatlarga hurmatni shakllantiradi. Zamonaviy art-pedagogik yondashuvlar milliy musiqa merosini o'rganishda ham yangi imkoniyatlar yaratadi.

Kelajakda ushbu tadqiqot natijalaridan foydalanib, musiqa ta'limini yanada takomillashtirish bo'yicha quyidagi yo'nalishlarda ish olib borish tavsiya etiladi:

* Musiqa o'qituvchilari uchun zamonaviy art-pedagogik texnologiyalar bo'yicha maxsus o'quv dasturlari va treninglar ishlab chiqish.

* Maktabgacha va umumta'lim muassasalarida musiqa darslari uchun multimedia resurslari va interfaol uskunalar bilan ta'minlashni yaxshilash.

* O'quv dasturlariga milliy musiqa merosining zamonaviy talqinlari va ijodiy topshiriqlarni kiritish.

* Ota-onalar va keng jamoatchilikni musiqa ta'limining ahamiyati to'g'risida xabardor qilish va ularning faol ishtirokini ta'minlash.

* Musiqa ta'limida art-terapiya usullarining qo'llanilishini kengaytirish va uning samaradorligini ilmiy asosda o'rganish.

Ushbu yo'nalishlarda olib boriladigan ishlar kelajakda O'zbekistonda musiqa ta'limining sifatini oshirishga va yosh avlodning barkamol shaxs sifatida kamol topishiga o'z hissasini qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA–XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.

2. Qodir o‘g‘li, M. S. (2025). MUSIQA O ‘QITUVCHILAR DARSLARDA ILG ‘OR TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO ‘NIKMALARI. *SO ‘NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 8(9), 90-94.
3. Qodir o‘g‘li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, 3(36), 220-224.
4. Qodir o‘g‘li, M. S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(32), 87-91.
5. Qodir o‘g‘li, M. S. (2024). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA‘LIMIDA QO‘LLANILISHI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 68-71.
6. Qodir o‘g‘li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA–XALQ MADANIYATINING MA‘NAVIY KO ‘ZGUSI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.
7. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. *JournalNX*, 6(05), 7-9.
8. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 215-217).
9. Gaziyeu, J. J., & Toshmatov, G. O. (2021). Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 467-472.
10. Gaziyeu, J. J., & Aliyeva, N. R. (2021). Dmitriy dmitrievich shostakovich life and work. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(10), 1181-1185.
11. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. *JournalNX*, 9(11), 8-10.
12. Botirkhanovich, S. B. (2024). The Structure of Kashkar Rubab, And Methods of Their Execution. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN*, 5(1), 19-22.
13. Shokirkhonov, B. (2026, February). DEVELOPMENT OF STUDENTS’PERFORMING AND MUSICAL ABILITIES THROUGH INSTRUMENTS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 77-79).
14. Botirxonovich, S. B. (2025). MUSIQA NAZARIYASI FANIDAN TALABALARNING MUSTAQIL TA‘LIMINI TASHKIL ETISH METODIKASI. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(7), 139-150.
15. Toshmatov, G. U. O. (2026). Musiqa ta‘limi jarayonida sun‘iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. *Science and Education*, 7(2), 195-201.
16. Тошматов, Г., & Турдалиева, О. (2023). ТАЛАБАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ИШЛАШГА ҚИЗИҚТИРИШ ОМИЛЛАРИ. Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований, 3(6), 162-166.
17. Olimjonovich, T. G., & Komiljanovna, D. G. (2022). The Importance of the Festival “East Songs” in the Introduction and Development of National Classical Music of the Peoples of the East. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 3(6), 195-199.

18. Abduraimov, S. (2024). METHODS OF USING PRACTICAL METHODS IN MUSIC CULTURE LESSONS IN HIGH SCHOOLS. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 3(6), 22-25.
19. Abduraimov, S. Z. (2024). MUSIQA TO ‘GARAKLARI ASOSIDA O ‘QUVCHILARDA MILLIY RUHIYAT TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *Inter education & global study*, (5 (1)), 44-51.
20. Erdonov, S. B., Maxmudov, A. V., Abduraimov, O. S., Allamurotov, A. L., Mavlanov, B. J., & Mamatkasimov, O. T. (2023). On Reserves of *Hippophae rhamnoides* L. Fruit on the Territory of the Zarafshan National Nature Park of Uzbekistan. *American Journal of Plant Sciences*, 14, 946-954.
21. Asrakulova, A. (2025). ECONOMIC VIEWS OF ABU NASR FORABI. *Инновационные исследования в науке*, 4(2), 65-68.
22. Nabieva, A. A. (2025). ECONOMIC THOUGHTS OF YUSUF KHOS KHOJIB. *Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research*, 3(2), 212-214.
23. Asrakulova, A. (2025, February). HISTORICAL-PHILOSOPHICAL AND PUBLIC ADMINISTRATION ISSUES IN NIZAMULMULK’S “SIYOSATNOMA”. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 4, No. 2, pp. 85-88).
24. Jurayeva, G. (2025). TALABALARNING O‘ZBEK XALQ CHOLG‘ULARIDA IJOCHILIK MAHORATLARINI OSHIRISHDA USTOZ-SHOGIRD AN‘ANALARINING O‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 535538.
25. Jurayeva, G. (2024). MUSIQA FANIDA XALQ CHOLG‘ULARINI O‘RGATISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Universal Science Perspectives International Scientific Practical Journal*, 1(1).
26. Jo‘Rayeva, G. Z. Q. (2026). STEM yondashuvi asosida musiqa nazariyasi ta’limini rivojlantirish yo‘llari. *Science and Education*, 7(2), 169-174.
27. Akhmedov, B. (2026, February). THE ROLE OF MUSIC IN THE FORMATION OF PERSONALITY. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 72-76).
28. Akhmedov, B. (2026, February). TECHNICAL AND EXPRESSIVE ASPECTS OF THE CONDUCTING APPARATUS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-71).
29. Ahmedov, B. S. (2026). Umumta’lim maktablari musiqa darslarida musiqa tinglash jarayonining metodik asoslari. *Science and Education*, 7(2), 182-187.
30. Tajiboyev, E. (2025). O ‘ZBEK MILLIY QADRIYATLARINING TARIXIY MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O ‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3).
31. Tajiboev, E. (2025). ORGANIZATION OF AN OUT-OF-CLASS MUSIC CLUB IN COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOLS. *Развитие и инновации в науке*, 4(2), 13-16
32. Tajiboyev, E. M. (2026). Scientific and pedagogical foundations of developing the skills of listening to national music in higher education system. *Science and Education*, 7(1), 1038-1043.
33. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). O ‘quvchilarning STEAM ta’lim texnologiyalarini qo ‘llash asosida muammolarni yechish ko ‘nikmalarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 157-161.
34. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqiy mashg ‘ulotlar orqali talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(3), 388-391.

35. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqa ta'limida STEM texnologiyalari va milliy musiqa integratsiyasi. *Science and Education*, 7(3), 392-395.
36. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta'limi yo 'nalishi talabalarida ritmik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari. *Science and Education*, 7(1), 960-965.
37. Odilova, G. (2025). MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA BOLALAR BILAN ISHLASHDA MULOQOT TEXNOLOGIYASIDA. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 367-370.
38. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta'limi orqali bolaga emotsional yondashish tendensiyalari. *Science and Education*, 7(2), 162-168.
39. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 215-217).
40. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. *JournalNX*, 6(05), 7-9.
41. Joraxanovich, G. J. (2025). XIX ASR OHIRI XX ASR BOSHLARIDA YEVROPADA MUSIQA PSIXOLOGIYASI RIVOJLANISHI. *Научный Импульс*, 4(37), 157-161.
42. Muhammadjon o'g, O. R. A. (2025, December). RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOGIKA YO 'NALISHI TALABALARI KREATIV FIKRLASH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATION METODIKASI. In *Partner conferences of the International Scientific Journal Research Focus* (Vol. 1, No. 1, pp. 1156-1159).
43. Muhammadjon o'g, O. R. A. (2025). MUSIQA TA'LIMINI BARCHA TALABALAR UCHUN INKLYUZIV TARTIBDA TASHKIL ETISH. "Iqtidorli talabalar ilmiy xabarlari" ilmiy-uslubiy jurnali, 1(2), 3-9.